

Nie tak dávno mi riaditeľ jednej žilinskej školy prezradil, čo ho motivovalo uchádzať sa o túto pozíciu. Povedal: „Bol to môj syn. Chcel som mať vplyv na to, čo mu dá škola do života.“

TEXT LADISLAV BARANYAI, FOTO JANA KOLLÁROVÁ

Hľadanie kľúčov K LEPŠIEMU VZDELÁVANIU

Svoju odpoveď doplnil príkladom: „Chcem, aby škola môjmu synovi otvárala možnosti a učila ho, ako byť slobodný a zodpovedný. Chcem, aby sa pripravil na život, ktorý ho čaká, aby vedel tablet alebo mobil používať, keď potrebuje, ale aby ho vedel aj odložiť, keď má robiť niečo iné.“ Na slovenské pomery možno prekvapujúca odpoveď otca – rodiča!

Škola mimo priorit dnešného rodiča

Kolko je na Slovensku otcov, ktorí by kvôli svojmu synovi alebo dcére urobili takúto životnú voľbu – uchádzali sa o pozíciu riaditeľa? Alebo, môžeme byť skromnejší a spýtať sa, koľko je rodičov, ktorí sa zaujímajú o to, čo sa s mojím synom-dcérou vlastne v škole deje, čo mu/jej táto škola vlastne do ži-

vota dáva? Diagnostika - prieskum rozvojových potrieb školy, ktorú sme počas školského roka 2014/15 robili v školách v správe Diecézneho školského úradu v Žiline, nám umožňuje pomerne presne odpovedať na túto otázku. Možnosť vyjadriť sa ku škole využilo 10-15% rodičov z celkového počtu viac ako 4000 rodičov detí v ZŠ. Takmer 90 % rodičov zrejme nemalo čas

reagovať na otázky týkajúce sa školy alebo sa necítilo byť kompetentnými, alebo to považovali za zbytočné, alebo sa ich deti touto ponukou ani neodvážili zaťažiť...

Na vine sú vždy tí druhí

Ak je všeobecne známe, že nášmu školstvu spoločnosť v ostatných dvoch desaťročiach nevenovala primeranú pozornosť, tak zodpovednosť nenesú len politici (vo vláde, v parlamente), ktorí by to mali robiť, ale na prvom mieste – ako hovoria aj tieto výsledky – rodičia. Ak sú rodičia voči školám ľahostajní, kto bude za rozvoj škôl bojovať? Budú za zmeny v školách bojovať politici, ktorí majú možnosť umiestniť svoje deti do najlepších škôl, alebo budú za to bojovať iné spoločenské autority? V štátnych školách, v ktorých sme robili uvedenú diagnostiku, bolo zapojenie rodičov ešte o niečo slabšie – okolo 10 %.

Kam nás zaradia naše deti?

Súčasnú deti budú zakrátko hospodármi tejto krajiny. Ak výsledkom ich vzdelávania v škole budú len známky a prijatie do školy, a ich základnými hodnotovými prioritami zo školy budú „mysli na seba“, „snaž sa byť všade prvý“, „musíš sa vedieť akokoľvek (ak treba aj agresívne) presadiť“, táto krajina nemá pred sebou ani dlhú, ani ružovú budúcnosť. Ak škola nie je a nebude miestom získavania skúsenosti o tom, ako je možné spoločne vytvárať svet, v ktorom má každý možnosť rásť a byť obohacujúcim členom spoločenstva, kde a kedy sa to mladý človek bude učiť? Takéto chápanie školy už viac rokov prezentujú navrhovatelia nových modelov vo vzdelávaní (M. Fullan, P. Senge, K. Robinson, Y. Zhao, P. Sahlgren, P. Nair, A. Hargreaves, B. J.

Caldwell, E. Morin, A. Montuori, T. J. Lovat...) Zvyšovanie vonkajšieho tlaku na dosiahnutie lepších merateľných výsledkov v testovaní je podľa nich skôr kontraproduktívne, lebo odvádza pozornosť od celkového rozvoja mladého človeka.

Za všetko môže riaditeľ

Otázkou zostáva, či má dnes riaditeľ/riaditeľka možnosť vytvárať kultúru výchovy a vzdelávania v škole, ktorá by vnímala žiaka celostne a venovala by pozornosť všetkým rozmerom jeho rozvoja. Vytvoriť takýto model školy je v súčasných podmienkach nesmierne náročné, lebo hoci riaditeľ je určovateľom typu kultúry a systému ako bude škola fungovať, zo strany okolia a spoločnosti má obyčajne len veľmi malú podporu. Úloha spravovať školu ho zamestnáva agendou, ktorá robí z neho všetko možné, len nie navrhovateľa výchovného a vzdelá-

vacieho modelu vo svojej škole. Riaditeľ rieši právne otázky, študuje legislatívu, hľadá zdroje, optimalizuje ekonomické a hospodárske fungovanie školy, rieši havárie i verejné obstarávanie, cez projekty zabezpečuje nové technológie, prijíma a prepúšťa nových učiteľov... jednoducho je manažérom, ktorý, aby so školou prežil, potrebuje nielen množstvo spoľahlivých spolupracovníkov, ale naozaj ľudí schopných samostatne konať a rozhodovať sa... Má ich? Pre rozkvet školy je však aj toto ešte málo. Ak má dnes škola deti pripravovať na život, potrebuje podporu celej miestnej komunity.

Škola na mieru ministra alebo žiaka

Škola vo svete prechádza zásadnými zmenami. Fíni so svojim školstvom patria medzi najlepších a napriek tomu (alebo práve vďaka tomu?) absolvujú v súčasnosti veľ-

mi hlbokú školskú reformu – lebo svet sa zásadne zmenil. Deti nasávajú realitu sveta viac mimo školy ako v nej. Klasická škola – ktorú mnohí rodičia u nás zastávajú, lebo v nej bola disciplína – málamožno na mnohých z nich zo spätného pohľadu pozitívny účinok, lebo ich „dokopala“ k učeniu, ktoré neskôr ocenili. Ale takáto škola v súčasných deťoch zabíja ich záujem o svet okolo nich a nevedie ich k preberaniu zodpovednosti za seba – za svoju budúcnosť. Výsledkom klasickej školy môže byť, že žiaci končia s relatívne dobrými známkami, ale nevedia, čo budú v živote robiť. Mnohé z detí stratili v škole prirodzenú zvedavosť, záujem a chuť poznávať svet okolo nich a to nielen na druhom stupni, ale aj skôr. Približne tretina z detí v našich školách si školu len „vychodí“. Z dôvodu rôznych obmedzení, ktoré majú, a na ktoré nebolo v škole času brať ohľad, stratili vieru v to, že môžu niečo dokázať. Sú vulgárne, násilné voči svojmu okoliu, lebo nestretli ľudí, s ktorými sa dá partnersky rozprávať.

Vitálne centrum miestnej komunity

Škola sa vo svete stáva kultúrnym a vzdelávacím centrom celej miestnej komunity. Preto tam, kde to možnosti dovoľujú, je aj architektonicky situovaná do centra komunity a jej súčasťou je napr. aj moderná knižnica a veľa priestorov, ktoré umožňujú flexibilnú adaptáciu podľa potrieb užívateľa. Svoje priestory v čase mimo vy-

učovania ústretovo sprístupňuje iným členom komunity. Jej vnútorné i vonkajšie prostredie stráca znaky formálnej inštitúcie (u nás vo väčšine škôl kralujú olejové sokle z čias socializmu) a škola sa stáva multifunkčným prostredím s množstvom neformálne vytvorených priestorov. V takomto prostredí sa žiak cíti „iným človekom“, ľudia sa inak správajú (partnersky) a inak chápu svoje roly ako v klasickej triede s katedrou. ■

Školy sú v procese rozvoja preto, lebo už na ne nepozieráme ako na budovy, ale sústreďujeme sa na to, čomu má ich zariadenie slúžiť – podporovať učebné modality 21. storočia, t. j. aby škola slúžila ako komunitné centrum, posilňovala spojenie medzi sektorom vzdelávania a sektorom podnikania, vytvárala fórum kontinuálneho vzdelávania, podporovala výskum, bola partnerom inštitúcií vyššieho vzdelávania atď. Takto účelovo stavané (renovované) školy nebudú takmer nikdy vyzerať ako tradičné školy a nebudú tak vnímané, lebo pri nich sa nevychádza z predpokladu, že základnými stavebnými kameňmi školy sú triedy a chodby.

(Prakash Nair, 2003)

Esejistická súťaž!

Inštitút Communio a časopis

Naša Žilinská diecéza vyhlasujú v rámci 6. ročníka Týždňa kresťanskej kultúry esejistickú súťaž na tému: Slovensko 2025.

Súťažiť sa bude v dvoch kategóriách: do 19 rokov a od 20 rokov. Odborná porota vyhodnotí v každej kategórii troch najlepších a ich práce uverejníme na stránkach nášho časopisu. Rozsah: 3500 znakov, riadkovanie 1,5. Práce posielajte do 16. septembra na adresu: icommunio@gmail.com s predmetom Esejistická súťaž.

